GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Friselius.

Berättelser.

m. m.

Vitt. Y
Sv. ~~W 8vo 854 if.~~

Femton kortare, lärorika
Berättelser.

Exempelanvisningar för allmänna och enskilda läroverk.

1) **Bönen** (en liten legend, rimmad efter "Främlingens syn" af Runeberg),
2) **Äplet** (berättelse, till största delen rimmad efter "Sven Dufva" af Runeberg),
3) **Sällsynt kärlek till visheten** (berättelse, rimmad efter "Torpflickan" af Runeberg),
4) **Undersåtlig trohet** (efter "Landshöfdingen" af densamme),
5) **Skyddsmuren** (efter "Gamle Lode" af densamme),
6) **De tre vännerna** (didaktiskt, efter "Den femte Juli" af densamme),
7) **Samvetets röst** (efter "Bröderna" af densamme),
8) **Sädeskornet** (efter "Von Törne" af densamme),
9) **Tanden** (efter "Sommarnatten" af densamme),
10) **Kejsar Karl och skolan**,
11) **Otto och Adelheid**, samt
12) **Fredrik den Store**,
13) **Den fromme Schweppermann**,
14) **Fosterlandskärlek** och
15) **Den Romerska modern**,

i bunden form framställda

af

J. Ant. Fr.,

f. d. t. f. Läroverkskollega och vice rektor, vikar. Läroverksadjunkt m. m.

Halmstad, Erik Johanssons boktr., 1883.

57

"Mången flygt vågar menskligt vetande, som dock knappt slår upp ett blad i verldsalltets bok. Har du nånsin vandrat vintergatan utefter till Orion?"

A. v. Platen.

Följande småstycken m. fl. d. hafva tillkommit af den anledning, att den, som iklädt dem den nya drägten, vid privatundervisning i Tyska språket för egen del funnit dessa berättelser framför många andra smätäcka eller lärorika. Vid öfverflyttningen från Tysk prosa hafva mångfaldiga tillägg, ändringar och förbättringar, som ansetts förenliga med den historiska troheten, blifvit gjorda, på grund hvaraf man äfven här ville hoppas, att Herman Bjurstens ord om älsklingsskalden Runebergs kortare berättelser i någon mån besannas: de äro små "taflor, förskönade af dikten". *)

I hvarje händelse må de innebära en uppmaning till hrr lärare att oftare med metriska öfversättningar och rim göra undervisningen mera omvexlande och underhållande, äfvensom lifva f. d. lärjungar att med nöje höra de välkända berättelserna än en gång, påminnande dem deras skoltid och det goda, som derunder blef deras. — Läraren bereder sig sjelf ett nöje, på samma gång som åt lärjungarne både nytta och nöje.

Men låtom oß först belysa rimmet med några exempel!

---

*) Runebergs rhytm och rim hafva vi ock följt, emedan, om Runebergs stycken hafva eller få musik, få äfven de flesta våra.

A) Manligt rim t. ex.

Dig visa stark som tålig man
Och mycket du då lida kan,
Som eljest gör dig många qval
Och vållar plågor utan tal.

B) Qvinligt rim t. ex.

Vill du en bild utaf det sköna finna,
Så se dig om och se den hos en qvinna!
Se ögat, huru underskönt det flammar!
Allt, allt ifrån det skönas Gud härstammar.

C) Halkande rim t. ex.

Stoftets söner, i stoftet här liggande,
Nalkas väga sin Gud så här tiggande:
"Oß fullkomna i alla de stycken a,
Som synts Dig som de skönaste smycken a!"

D) a) Exempel på *orent* manligt rim:

Vakta dig för qvinnonyck,
Som ej anstår mannablick!

D) b) Exempel på *rent* och *orent* qvinligt rim:

Qvinna, glädjas må du öfver lifvets lycka,
Då i ganska rikt mått dig behagen smycka;
Men när sorger och bekymmer djupt här trycka,
Upp till högre rymder då som alltid blicka!

E) Exempel på rikt rim:

Af fiender jag vet mig kringhvärfd vara;
Må Gud mig ock för vännerna bevara!

F) Uttalet (icke stafningen) bestämmer rimmets riktighet, t. ex.

Mitt fosterland är mig så kärt,
Det mer än söderns sol är värdt;
Jag njuter så en bättre lott,
Än jag i södern nånsin fått.

G) Exempel på Spondeiskt rim:

Akta noggrannt uppå detta härtill,
Att du en gång lyckligt hinner dertill;
Öfver jordisk lycka måttligt gläd dig:
Gläds här mest deråt, att Gud är med dig!

H) Ett utförligare exempel på blandade qvinliga och manliga rim:

Sädesaxen.

1. En landtman rask gick med sin lille
Son ut på åkern, för att se,
Om säden mognar re'n; snart ville
Då gossen om upplysning be.
"Far!" sade han, "låt mig få veta,
Hvarför nu strån stå så på sned,
Hvarför en del så strängt arbeta
Och tyckas vilja digna ned.

2. Hur' de sig djupt mot jorden böja,
Jag det med stor förvåning ser.
Men andra sig med hufvu't höja
Upprätt, och äro väl förmer?
De äro visst förnäma riktigt,
Jag kan ej nog förundra mig,
De höja sig med hufvu'n vigtigt
Högt öfver dem, som bocka sig."

3. Hör nu på far med axen rara:
"De, som på hållning röja brist,
De innehålla utmärkt vara,
De skönsta sädeskornen visst.
Det sig så stolt i höjden sträckte,
Det som mot dig tyckts ymnigt le,
Det som din högsta undran väckte,
Är tomt, ja, alldeles; — kom, se!"

4. Bland menniskorna ofta märkes,
Att det med dem är så precist;
Jag häraf i den tron ock stärkes,
Att stolta hufvu't är minst vist.

Om du till kunskapsstacken stora
Här mäktar dra ett litet strå,
Din sjelfviskhet också förlora!
Och du blir vida större då.

5. En ann' yfs öfver rikedomar
Och lumpnare det är, ty blott
Du dig och ingen annan frommar,
Så framt du ej dermed gör godt:
Märk! penningen bland bihang lösa
Personligheten minst hör till;
För börd och skönhet andra pösa,
För — ingenting ock mången vill.

6. Nej, gerna må du hufvu't böja,
Om något vigtigt är deri,
Och gerna må du dig åtnöja,
Att det så är, ja, dervid bli!
Tills Han, som sagt: "Den sig förnedrar,
Han varder ock en gång upphöjd",
Vißt kommer och Hans lön och hedrar
Med högsta nåd, med evig fröjd.

---

1) Bönen.

1. En man, som from och ganska gudlig var
Samt väl betänkt att få sin sak här klar,
En afton stod och bad med ödmjukt sinne,
Att, dödens död fast värd, sin Gud dock få
För ögonen och uti hjertat inne
Och så på lifvets väg till lifvet gå.

2. Uti sin kammare bad denne man;
Ett Bethel snart här blef, — snart sofver Han:
En engel nådigt sig för honom visar
Och har uti sin hand en väldig bok
Och säger: "Läs!" — Guds nåd så sorger lisar;
Hvar börda så blir lätt, — ett ljufligt ok!

3. Nu mannen läste och sin bön han såg,
Med gyllene bokstäfver bönen låg
Inskrifven för hans ögon; men der finnes
I bönens midt ett streck så tjockt och svart.
"Igenom sådant segerns palm ej vinnes",
Så tänkte han, förvånad uppenbart.

4. Då frågade han milde engeln så:
"Hvarföre har du utelemnat då
Midt uti bönen just det skönsta stället?"
"Jo", svarar engeln, "just när hit du kom,
Så gick din vän förbi då för tillfället
I månskenet vid fönstret härutom;

5. Med högre röst, i afsigt icke ren
Du bad just då (det lände dig till men),
Att vännen din det tydligt skulle höra.
En bön i lönndom vare hemlighet! —
Blott det få vi i lifvets bok införa,
Hvarom ej menniska fått del och vet".

---

2) Äpplet.

1. Vid kung Herodes' hof der var en tid bortåt en man
Så mäkta rik, hans öfverhofkamrerare var han.
I purpur och dyrbara tyger han sig ständigt klä'r;
I herrlighet och fröjder han sitt lif tillbringa plä'r.

2. En dag det hände sig, han fick besök oförberedt:
En ungdomsvän, som han se'n länge ej mer hade sett,
Till honom vänsällt nu då kom ifrån ett fjerran land,
För att upplifva åter här ett gammalt vänskapsband.

3. Till gästabud den gästen till stor ära! snart det ljöd:
Kamrern som vanligt alla sina vänner glädtigt bjöd.
Nu bordet var betäckt med yppigt öfverflöd af mat,
Med rätter alltför kostliga i guld- och silfverfat.

4. I gyllene pokaler spegle sig hvar vän af torst!
Förträffligaste viner dock sig visa innan kort.
Den rike mannen syn's, vid bordet öfverst, ganska nöjd,
Då vännen vid hans högra sida satt, af festen höjd.

5. De åto, drucko alle, tills enhvar hann blifva mätt.
Den främling sade då till kamerern båd' rätt och nätt:
"Jag aldrig nånsin har i mitt land sett en sådan prakt,
Som denna i ditt hus. Männ' bilden af din konungs makt?"

6. Intagen af all denna glans, han prisade sin vän,
Han prisade och prisade just honom såsom den,
Som lyckan till den lyckligaste dödlige har gjort,
Och kostnaden och rikedomen han berömde stort.

7. Kamrern, den konungens, på gyll'ne tallrik tog sig då
Ett äple stort och skönt och rödt, som purpur, utanpå:
Ja, äplet han nu bjuda vill, enhvar det syntes bäst;
Hvad skönare naturprodukt åt en värderad gäst!

8. Kamrern såordig var, men djupt i vännens ögon såg:
"Ett präktigt äple till sitt yttre, och på guld det låg!"
Det sade kamereraren, men föga hjertligt log,
Då främlingen på artigt vis det bjudna äplet tog.

9. Kamreraren såg liksom in i en nyss granskad ask;
Den främling äplet skar itu och fann deri — en mask.
Förvånad gästen blickade uppå kamrern, sin vän,
Men denne suckade så djupt och slog ned ögonen. —

Ser du ock af guld en strimma,
Annat dock än guld kan glimma.
Tror du, under praktfull yta
Alla stunder sällt förflyta?
Skenet ofta nog bedrager;
Guld kan nötas, — mask ju gnager?
Rost och mal här ditt förderfva;
Bättre skatt bör du förvärfva.
Sista kalken skall du tömma,
Bästa vinet dertill gömma,
Friden skall du så få njuta,
Fröjden aldrig mer skall sluta.

3) Sällsynt kärlek till visheten.

1. Euklides, filosofen, re'n helt ung oß klarligt visar,
Hvad en och hvar, men sångarn högst och lifligast bepriſar,
Ett mod, en kraft att samla här med nit en visdoms-skatt,
Som lysa, leda kan jemväl i lifvets dunkla natt.

2. Examensväſende på denna tid viſst icke rådde,
Men vida högre visheten i måget stycke nådde;
Af Sokrates', den vises, mun han undervisning njöt
Och så hans ungdomstid så obeskrifligt sällt förflöt.

3. Hvad godt är, esomoftast dock, tyvärr! för haſtigt tryter
Och största lycka sig i sorg och motgångar förbyter;
Så syntes det för snart ock vår Euklides vilja gå,
Som kunde allt, men aldrig visdomshåfvorna försmå.

4. Från staden Mégara han bördig var, han der ock bodde,
Men i Athén den man, åt hvilken han sig anförtrodde,
Att lära sig att blifva vis, rättskaffens, god och from
Och flyttas så allt längre fram i dygdens helgedom.

5. En tid bortåt det ganska fredligt var, men plötsligt hände,
Att hatets låga blossar, och med det allt deß elände;
Af städerna naturligtvis Athén i makt stod först,
Så var ock deß fiendtlighet och våld nu vida störſt.

6. Snart de Athenare offentligen tillkännogifva,
Att den af Mégaréerne, som kan ertappad blifva,
Han utan all förskoning der skall vara dödens barn.
Enhvar sig vakte väl nu också för försåtets garn!

7. I fredens dag han i Athén hos Sokrates helst stannat,
Men nu, att der sitt hufvud mindre bli, det var helt annat;
Han vishetslärorna ej hemtat in på tid så kort,
Men sätta lifvet till, det honom ock kan synas hårdt.

8. Snart vishetskärleken besegrar kärleken till lifvet;
Hur' han härvid tillvägagick, det är ock väl beskrifvet.
Man märke nogsamt först beslutet, som han kommit till:
Han hvarje natt sig hemligt in i staden smyga vill.

9. För qvinnokönet blott Athenarne sig något böja,
Sin varelse den manliga han alltså ej får röja:
Han qvinnokläder hvarje qväll sig tager lugnt uppå,
Utstyrseln sådan var, när han städs' till Athén syns gå.

10. När han till lärda staden och till lärde mannen hunnit
Och några timmar utaf natten lärorikt förrunnit,
Han re'n är stadd på återvägen, innan dagen gryr,
Och till sitt Mégara, som flicka snabb, han kursen styr.

11. Nu väl förmodas kan, att mången vill en fråga ställa,
Förrän ett slutligt omdöme han uti allt kan fälla:
Hvad afståndet emellan städerna väl vara må?
Jo, det belopp sig visst och sannt till styfva milen två.

12. Stor, ja, beundransvärd var denne ynglings vishetsläga,
Att lifvet sitt för visheten så dristigt vilja våga;
Väl sjuder ännu friskt så mången ynglings varma blod,
Men hvarje dygn gå mer än fyra mil, — säg! har du mod?

13. En del vår tids studenter plägat sig förse med lyra,
Men månne ej Euklides vår var värd minst lyror fyra?
Med möda och försakelse han härdade sin kropp
Och själens krafter spirade jemväl så herrligt opp.

14. Torpflickan Runeberg med fjorton strofer har begåfvat;
Euklides vår, till flicka klädd, vi ock med fjorton lofvat;
Hans minne väl upplifvadt är, fast enkelt denna gång;
En annan sjunge mer och då en mer beprisad sång!

4) Underſåtlig trohet.

1. Du gerna ju om kurfurſt Fredrik hör,
Sanftmüthig nämnd och ſå från enhvar ſkild,
Om furſtens dygd dig ock till dygden för:
Han var ſå from och mild.

2. Dock kom han ſnart med ſin kuſin i ſtrid,
Då Wilhelms, hertigens af Weimar, band,
Ja, vänſkapsband med honom bröts en tid
För delningen af land.

3. Men Fredrik framſtod ock en hjelte båld
I landsdelen, ſom hörde Wilhelm till;
Han ſtaden Freiburg*) tog uti ſitt våld
Och den behålla vill.

4. Straχ fordrar han, att ſtaden ſkulle då
I kampen mot ſin hertig ſtälla upp,
Hvad Fredrik till förſtärkning önſkar ſå,
En ej ſå ringa trupp.

5. Nu ſtadens råd ſig ſamlar, vete vi;
Beſlutet bleſ, och ingen derfrån vek,
Att de ſin hertig trogna ville bli:
I trohet ingen ſvek.

6. I högtidskläder tåga deſſe män
Behjertade; från rådhuſet man ſkred,
Enhvar ock bar begrafningsklädnaden,
Allt uppå torget ned.

7. På torget Fredrik med ſin härsmakt ſtod.
Der ſlöto de ſig alleſammans kring
Borgmäſtaren, en man af adligt blod:
Också en ädel ring!

8. Men hvem har här i medelpunkten ſtått?
Von Molsdorf, Niklas Weller, mannen var,
En gubbe eldig än med håret grått,
En ärevördig far.

---

*) Synes ha varit ſtaden Freiberg i n. v. konungariket Sachſen, en bergsſtad med rika ſilfvergrufvor i grannſkapet.

9. Härpå han trädde fram, den gamle man;
I hela stadens namn han ordet för.
Hvem var väl mera vördnadsvärd än han?
Man honom gerna hör.

10. Här likſom ſtädſe vid ſitt domarbord
War gubben utan fjeſk, men kär ändå;
Han talte kraftiga, men enkla ord,
Och nu han talte ſå:

11. "Ehuru Freiburgs borgerſkap viſt är
Hvar ſtund beredt uppoffra lifvet ſitt
I Eders Höghets tjenſt, ſå viſt jag här
Blottſtäller väl ock mitt;

12. Det ſig omöjligen beſluta vill
Mot trohetseden, ſom det ſvurit har,
Mot hertig Wilhelm vapen gripa till.
Den ſaken är ju klar?

13. Ej utan att det ſig förlitar på
Ers Höghets vidt bekanta ädelmod:
"Han ſkall ifrån ſin fordran hård afſtå,
Den kurfurſt Fredrik god."

14. Men ſkulle Eders Höghet likviſt ſtå
Wid ſin ſak faſt, ſå ſkola borgarne,
Som rätte underſåtar, kunna gå
I döden nöjdare;

15. Ja, ſnarare ſitt lif de låta, än
De blott ett ögonblick må handla mot
Den pligt, de böra viſa landsherren
Och det förutan knot." —

16. "Och jag för min perſon", tillade han,
"Will gerna här den förſte bli, ſom fått
Knäfalla ſtraxt, och mig ſlå af man kan
Mitt gamla hufvud grått".

17. Wår kurfurſt raſkt red fram, han gubben gaf
Ett ſlag på axeln, och nu säger han:
"E; hufvu't af! nej, intet hufvud af!
Du gamle ärans man!

18. Just sådant folk behöfva vi visst än,
Ja, sådant ärligt folk uppfylla vet
Sin ed, sin pligt, och håller troheten
I all obrottslighet."

19. Så från sin fordran afstod han helt mild. —
Och vi? — vi målat här för dygdens skull,
Wi fått af ädle män här ock en bild,
Wår lilla tafla full.

---

5) Skyddsmuren.

1. Märkligt är hvad en gång hände
Uti Sver'ges sista krig,
När mot Danmark det sig vände,
För att Norge få för sig.
Året känna vi ju alla,
Då man så till verket skred:
Tyskar, Ryssar ock infalla
Och Kosacker vilda med.

2. Staden Schleswig var i fara,
I belägenhet så svår;
Hären nära synes vara,
Blott en qvartsmil derifrån står.
Stadsborna allt ondt motsägo,
Ja, de midnattsstunden af
Femte Januari lågo
Ångestfullt på orons — haf.

3. Wapenhvilan just då lyktar,
Detta allom kunnigt var;
Mången då, om möjligt, flyktar.
Finns ej minsta mod då qvar?
Jo, der sann Gudsfruktan bodde,
Der det städse vara plär, —
Der man fromt på Gud sin trodde,
Der det alltid lugnast är.

4. Wid infarten åt den sidan,
Hvarest fienden stått nu,
Staden har den i förbidan,
Bodde ock en gammal fru,
Som bad Gud i goda dagar
Och bad likså fromt igen,
Gjorde så hvad Gud behagar,
Gjorde detta troget än.

5. Eljest är det nöden hårda,
Som de hårdas hjertan rör,
Som beveker dem sig vårda
Om hvad deras frid tillhör.
Gamla frun ej hört till dessa,
Hon gjort annan lefnadsban:
Hon, som bar gråhårig hjessa,
War i bön af gammalt van.

6. Nu i bön hon vill sig trygga
Wid en gammal kyrkosång:
"Wärdes murar kring oß bygga!
Oviß gör vår oväns gång!"
Hennes dotterson det hörde,
Endast tjuguårig man;
Honom mormors enfald rörde,
Och på sitt vis tyckte han:

7. "Kära mormor, hvarför bedja
Om ett så omöjligt ting?
Hvar, i händelsernas kedja,
Slikt ett hopp på jordens ring?
Hoppet, att vår Gud skall skydda
Er och Edert kära hus
Med en mur omkring vår hydda:
En förhoppning alltför ljus!"

8. "Något mißförstånd", hon svarar,
"Hos dig uppstått, då jag bad:
Jag har bedt, att Gud bevarar
Nådigt oß, som ock vår stad.

Men om det vår Gud behagar
Bygga mur kring oß mer ſann,
Än du ſett i dina dagar!
Eller tror du Han ej kan?"

9. Stund, ſom fruktats, nu var inne;
Förpoſter ſtrax rycka in;
Stadsbon bäfvar i ſitt ſinne,
Enhvar hyſer undran ſin.
Fiender ſnart hoptals tränga
I den arma ſtaden in,
Ingen kan dem uteſtänga
Ifrån hus och boning ſin.

10. Gamla frun bebor ett ſtälle,
Som tycks ſäga ſitt: kom hit!
Här du har ju bäſt tillfälle!
Likvißt ingen nu kom dit.
I hvart grannhus inqvartera
Sig vißt ſexti, ſjutti man,
De der ohyggligt huſera,
Hvar i ſin vrå ſom tyrann.

11. Allt det buller de här föra,
Bland ſoldater intet fel,
Hinner väl den gamlas öra,
Dock blott till en ringa del.
Ingen vill till henne komma,
Tyſt och ſtilla i hvar vrå
Är det hos den gamla frouma,
Fönſtren ej ens bultas på.

12. Frun och de här boſtad dela,
Dotterſonen och hans mor,
Det är här familjen hela,
Alltſå ingen nämnvärdt ſtor,
Undra vißt rätt mycket öfver,
Att allt här ſå ſtilla var,
Att allsingen här behöfver
Uppſtå innan morgon klar.

13. Och den morgon skulle visa,
Huru härvid har tillgått,
Hvem de alla böra prisa
För den ro, de njuta fått.
Tron den goda frun här hjelpte,
Det sig visar ganska klart;
Ingenting den gamla stjelpte,
Det syns allom uppenbart.

14. Det nu varit stark snöyra,
Stormen hade ock hjelpt till, —
Manshögt snöberg! — äfventyra
Ej ens en Kosack här vill.
Massan snö nu framför huset,
Liksom till en skyddsmur gjord,
Trädde klarligt fram i ljuset,
Ger ock mormor än ett ord:

15. "Ser du nu, att Gud ock bygga
Kan en mur kring oß, så viß!
Wi bo i vår boning snygga,
Wi af vårt än intet miss."
Dotterssonen såg förvånad
Uppå snöberget, och full
Af stor blygsel, fast ej hånad,
Rodnar för sin otros skull.

---

6) De tre vännerna.

1. Tro ingen vän, hvari du ej
Har pröfvat så hans ja som nej
Nog djupt i hjertegrunden! —
Se der! vid gästabudets bord
Syns vänskap lätteligen gjord,
Syns dock i sorgestunden
Wid fånghusdörrn för sällan spord.

2. En man nu hade vänner tre;
Ej lika kära voro de,
Två älskade han mycket;
Den tredje nog likgiltig var,
Ehuru denne alla dar
Är just det rätta smycket
Och redligaste mening har.

3. En gång han svårt anklagad blef, —
Nu ondskan ock sitt ofog dref, —
Han blef för rätta dragen
För brott, der han oskyldig var;
Hans samvet' honom vittne bar,
För oskulden i dagen
Bevis behöfver dock enhvar.

4. "Hvem", sade han, "bland er vill gå
Med mig och gör det gladt också?
Hvem inför domarbordet
Will träda med mig som en man?
Wi älskat ju så högt hvarann'!
Hvem är, som nu för ordet,
Att kungens vrede stillas kan?"

5. Den förste af hans vänner gör
Sin ursäkt genast, och han hör,
Hvad han här har att vänta:
Affärer tränga denne så,
Att han med honom "ej kan gå",
Han har ju ock sin — ränta
Och egna värf att se uppå.

6. Den andres sed var nu som förr
Att blott till domstolshusets dörr
Ledsaga gamla vänner;
Der vände han helt varligt om,
Han gick tillbaka och undkom:
Han fruktan djupt nog känner
För vrede domarn och hans dom.

7. Uppå den tredje han minst byggt,
Men denne här går in helt tryggt,
En som kan vittne bära,
Frimodigt talar han än mer,
Och domarn så, som vanligt sker,
Frigaf, ja, till stor ära
Begåfvad mannen snart sig ser.

8. I denna verlden menskan har
Tre vänner i det längsta qvar;
Wi sett dem sig uppföra.
Märk! menskans förste högste vän
Är uppenbarligt penningen;
Wi sett deß värda göra! —
I nöden öfvergifver den.

9. Så hennes *slägtingar* väl vißt
Samt hennes *vänner* ock till sist
Till grafven henne följa:
De lemna grafven liksom tom,
Till sina hus de vända om,
Liksom att der sig dölja,
Fast mängen med en önskan from.

10. Den tredje vännen bättre är,
Hör det, medvandrare, och lär!
En vän, som för det mesta
Förgätes dock: Bed Gud dig stärk'
Och visligt på dig sjelf här märk!
Månn' så sker af de flesta?
En vän är — dina *goda verk.*

11. De bringa aldrig uppå skam,
Blott de ledsaga ända fram
Till domarns tron; att vinna
Barmhertighet, förut de gå;
Blott de för menskan tala så,
Att hon rik nåd får finna,
Det önskligaste mål uppnå.

7) Samwetets röst.

1. Må vara, att du minnes Kryses' namn,
Läs åter här en skriftligt uppsatt sägen!
Ej rikedom var fattigdom en hamn;
Stod' öppnare ej Himlafaderns famn,
Till fridens boning evigt stängdes vägen.

2. Den rike Kryses gaf befallning om,
Att drängarne, hvaraf han många hade
Och mången honom lik, ej mera from,
En ringa hydda skulle göra tom;
Det dem ej syntes svårt, fastmera gladde.

3. Så dystert det förhöll sig härmed så:
I ett af Kryses' många hus nu bodde
En fattig enka med sem arma små,
Och derför hyran hon ej kan förmå
Betala till den henne ej betrodde.

4. Af drängarne hon skulle drifvas bort;
Till desse herrar då den arma sade:
"Ack, vänten litet! handlen ej för hårdt!
Wi gå till eder herre innan kort.
Han barnens bön kanske på hjertat lade!"

5. Nu enkan med sin enda rik'dom gick,
Med fyra barn, ty ett de.n ej kan följa.
Så ifrigt än de bådo, ingen fick
Ett nådigt svar, ej ens en vänlig blick.
De sina ansigten för tårar hölja.

6. "Jag min befallning icke ändra kan,
Så framt ej eder skuld förut betalas",
Så svarar han, som intet bättre fann,
Som ger sig minen af att vara man;
Af honom ingen vidare hugsvalas.

7. Betryckta modern bittrast gret, — hon ber:
"Ack, låten mig tak öfver hufvu't hafva,
Tills åter friskt mitt sjuka barn jag ser!"
Men lika visst det var att så ej sker,
Som mullvaden i mullen älskar grafva.

8. Ty Kryses nödens rop ej aktar på,
Han sig ifrån de gråtande snart vände
Och hellre ser sin koja öde stå,
Än att de små sin bön beviljad få. —
Så se, och säg, hvar ser du störst elände!?!

9. Se'n så förgäfves stackarne knäböjt,
Han gick in i sin trädgårdssal, den fina.
På kudde mjuk han sig begvämt snart höjt,
För att här hvila, liksom han nu röjt
Af hjertats känslor just de bästa sina.

10. En qvalmig eftermiddag det nu var
Och ingen flägt här rundtomkring sig rörde.
En ström, som flöt förbi, man nära har;
Från vassen af dess strand snart svalka bar
En sakta susning. Kryses denna hörde.

11. Men den för honom ljöd som qvidan af
De arma, som bortvisats allaredan.
Den mjuka kudden blef hans hvilas graf.
Snart strömmen också väldigt upp sig gaf,
Wid vida hafvets strand tror han sig sedan.

12. Då han nu lyssnade och såg sig om, —
Han känslosvallet icke mer kan hämma, —
Han blixtar skönja kan så småningom;
Han åska hör, som långt ifrån uppkom:
Det honom var, som hör han domens stämma.

13. Han stod nu upp och gick ånyo så
Till drängarne, han det beslut nu tagit
Att huset genom dem strax öppnadt få
För arma enkan, som med sina små
Till vilda skogen dock re'n hade dragit.

14. Och sjuka barnet skall i skogen dött,
Det Kryses gjorde ännu mera dyster;
Kanhända aldrig förr hans samvet' blödt,
Hans hjertas hårdhet aldrig smärta födt?
Så ersar's nu långt mer än honom lyster.

15. Sitt uppdrag här ej dräng uträtta kan,
Om än det Kryses sent nog ländt till gamman:
"Allt har sin tid", visst ock för hjelpsam man;
Man enkan ingenstädes mera sann.
Emellertid sig åskan dragit samman.

16. Af ångest full, orolig Kryses gick
Omkring och mörka tankar ständigt hvälfde;
Som en förföljd han största bäfvan fick
Af åskans slag, af ljungeld för sin blick,
Och i sin hela kropp nu mannen skälfde.

17. Den andra dagen ock förtälja vet,
Att modern med de andra små gått dädan;
I mer än ett syns ock den dagen het,
En fläckad själ drar sorg, som en magnét,
Men Kryses sjelf hvart skall han draga hädan?

18. Hans trädgård då tillika med deß sal
Blef honom alltför vidrig, och han ryste
För natten stilla såsom mörk och sval.
Förundras man ej kan på plågors tal,
Då ingen hoppets stjerna här mer lyste.

19. I sjukdom svår han föll ock snart derpå;
I feberyran mycket han tycks höra:
Hans öron vassens susning tyckes nå,
För honom åskan ständigt tyckes gå,
Ja, strömmens brus hans känslor kan uppröra. —

20. Och nu, vår unge vän, oß rätt förstå!
Och varningen, liksom en sporre, drifver
Att söka här sin väg ostraffligt gå:
Ja, städs' beflita dig att handla så,
Att ej samvetets röst för högljudd blifver!

8) Sädeskornet.

1. Två vandringsmän gemensamt landväg drogo;
Att hvila sig, de sig herberge togo,
Men plötsligt klockors klang och ropet ljöd,
Att vådeld uti byn till raskhet bjöd.

2. Då sprang den ene vandrarn upp att kasta
Sin staf och packning strax från sig samt hasta;
Den andre honom nu tillbaka höll,
Hvarvid hans tal så ungefär sig föll:

3. "Hvarföre skulle vi oß här fördröja?
För min del kan jag mig ej dermed nöja.
Wäl finnas, till att hjelpa, händer nog?
Hvad rör oß, hvilken vändning det än tog'?"

4. Men detta talet hör ej menskovännen,
Lik pilen snabb han ilar, raske svennen,
Till huset, som i ljusan låga stod,
Der snart han visa fick en hjeltes mod.

5. Den andre då väl äfven långsamt följde,
Bäst att han harmen sin inom sig höljde;
Han ställde sig på afstånd och såg på,
Hur' lågorna nu öfverhanden få.

6. Men framför detta hus stod ock en moder,
Orörlig liksom en bland stela stoder;
Hon: "Mina barn, ack, mina barn!" blott hörs
Här ropa, — och dem rädda ingen törs.

7. Då främlingen en sådan klagan hörde
Och moderns nöd visst mycket honom rörde,
Så sprang han in, tycks sky rätt ingenting,
Fast lågan flerestäds slog fram omkring.

8. Men folket ropade: "Den är förlorad!"
Här bjelkar braka, och här vardt förstorad
Hans snabbhet. Så man bidde än en stund,
Men se! då stod han midt i folkets rund.

9. Hans glädtighet förträffligt honom klädde,
När han med sitt förbrända hår framträdde
Med två små barn uppå en senig arm
Och större segerfröjd i modig barm.

10. Han barnen deras moder nu tillställde,
Med dem i famn hon glädjetårar fällde;
För denne främlings fötter så hon föll,
Af tacksamhet hon sig ej derifrån höll.

11. Men genast hon då lyftes upp af denne,
Som gör, hvad göras kan, att trösta henne;
Må hon blott med godt hopp se tiden an:
När Gud här slår, Han ock upprätta kan.

12. Emellertid nedstörtar hela huset,
Det mesta synes jemnadt re'n med gruset;
Man stället gerna vända må sin rygg,
Ej menskolif blef spildt, enhvar syns trygg.

13. Snart båda främlingarne återkomma
Till herberget; då frågar den minst fromma
En fråga, som bevisa skall till slut,
Att dock en smula harm nu skulle ut:

14. "Hvem bjöd dig företaga det vågstycket
Med äfventyrande af alltför mycket?" —
Så lugn som den, som städs godt samvet' har,
Afgifver barnens räddare sitt svar:

15. "Han, som mig bjuder lägga uti jorden
Så månget frö", så föllo skönt de orden,
"Att det i jordens sköt' förmultna må
Och bära så ny frukt, en rik blott då."

16. "Nå! huru?" sad' den andre af de männen,
"Om husets spillror dig begraft" .... Men svennen
Mildt log och sade blott: "Så vore jag
Sjelf sädeskornet, som stod' upp en dag."

9) Tanden.

Prins, en liten, Tyst till börden,
Framstår sådan, att I vörden
Stämman, som hos pilten talar,
Blicken, sänkt till lifvets dalar. —
Han med fadern, så man sporde,
Samt med bröder resa gjorde.
Härvid han af tandvärk plågas
Och tandläkare tillfrågas.
Denne, hvad man än må tycka,
Råder att en tand utrycka.
Hvad det gällde, nu upptäckes
Och den lille då förskräckes;
Men hans fader mod ingifver,
Vid hans hand han djerf nog blifver;
Och den tanden vardt utdragen,
Förr'n han hann bli mer nedslagen.
För den smärta, som ju tänkes,
Honom en stor Thaler skänkes.
I en stad snart in de fara,
Som syn's arm och liten vara,
Mer än de förmodat hade,
Som på resan voro stadde.
I en trädgård, här den bästa,
Tarflig dock för dem, som gästa,
Liten prins af glädje hoppar,
Täflar med champagnens proppar.
Men så kommer arm en gubbe,
Närmast lik en murken stubbe,
Som dock mycket om sig sade
Och bevekande framlade.
Prinsen, som ej har moraler,
Skänker gubben då sin Thaler.
Härpå komma flera andra,
Hit de gå och härifrån vandra.
Prinsens händer gåfvor sträcka,
Så långt veckopengar räcka.
Men när dessa tagit ända,
Skulle större pröfning hända.

Arm och bräckt en fru sist följer,
Hennes ögon mörker höljer,
Stödd på käpp hon blind sig reder,
Käpp, som liten flicka leder;
Frun till prinsen klagan ställer
Och här flera tårar fäller.
Han nu söker och han söker,
Men det endast oron öker;
Klart, att mynt ej vill framkomma,
Då hans fickor blifvit tomma.
Se'n han sagt, att frun skall bida,
Wet han väl till sitt mål skrida.
Till en äldre broders heder
Wänd, han om en Thaler beder.
Nog förundrad frågar denne:
"En du har ju? hvarför tvenne?"
Då blott vankas svaret korta:
"Ja, men den är redan borta."
Ej den äldre kan behöfva,
Men han frågar, för att pröfva:
"Det ju bismak har af törne?
Du har skuld till mig tillförne.
Någon vill du väl hugsvala,
Men när kan du mig betala?"
Lille prinsen nu hörs svara:
"Du din sorg kan gerna spara!
Jag i morgon på mig låter
Rycka ut en tand visst åter,
Åter jag en Thaler finge,
Riktigt i din börs den ginge!"
Snart låg Thalern blank i handen,
Men hur gick det då med tanden?
Thalern ingen sorg kan vålla,
Tanden fick han nog behålla. —
Lille prinsen denna stunden
Wi sett in i hjertegrunden.
Der ren hjertats godhet finnes,
Dröje man en stund och — minnes!
Minnes af små bäckar klara,
Hvem som måste källan vara.

10) Kejsar Karl och skolan.

Minns, du skolans vän! Det var en gång en
Wäldig kejsare, som hette Karl blott,
Men, emedan han så väldig var, man
Allmänt plägat kalla Karl den Store.
Mannen visste att med kraft handtera
Svärdet, något som de gamle Tyskar
Väl förstodo allesamman. Men den
Späda fjädern kunde han ej styra,
Änskönt han det ännu gerna skulle
Hafva lärt sig, — skönsta lärospånen!
Och ibland hans folk förstod det nästan
Ingen; ja, de kunde ej ens läsa.
Men det är ock redan tusen år se'n.
"Det skall blifva bättre", tänkte Karl då;
"Jag vill bygga skolor!" Och han gjorde
Det och skickade förnäma, men ock
Ringa menskors barn dit. De förnäma
Torde väl då tänka, att på lärdom
Låge ingen vigt just; penningar och
Egodelar hade de ju, derför
Wore de likväl de bäste nu ock,
Och emedan anorna så väl som
Ock föräldrar deras vore ju så
Högt förnäma, så skall också kejsarn
Föredraga dem. Men kejsar Karl han
Tänkte annorlunda. Han först ville
Icke hafva byggt sin skola så för
Intet, och en gång rätt snart han ditgick,
För att se och för att höra, hvad de
Barnen månde hafva lärt sig. Och han
Skilde dem ifrån hvarandra och han
Ställde så de trägne på sin högra
Sida, men de tröge på sin venstra.
O! o ve! då gick det de förnäma
Barnen illa; dessa voro ju de
Lata! (?) Kejsarn var så väldeligen
Ond och sade: "Pojkar, tänken bara
Icke, att nu edra fina kläder

Och er större eller mindre rikdom
Skola hjelpa eder något. Lymlar,
Blifven I ej flitigare, så har
Jag med eder ingenting att skaffa".
Men de andre gladde han sig öfver
Och berömde dem för deras skolgång.*)

---

11) Otto och Adelheid.

Otto, som den Förste eller Store
Kallats och ännu i dag så nämnes,
Lyfte re'n på niohundratalet.
Samma tid ock lefde i Italien
Trolöse tyrannen Berengarius,
Markgref' af Ivréa. Denne misstänkt
Blef att med förgift ha dödat unge
Kung Lotharius af Italien; men hur
Härmed vara måtte, hade snart nog
Han tillfångatagit kungens enka,
Sköna Adelheid, som till sin börd var
Konungsdotter från Burgund, emedan
Hon då genast vägrade att taga
Berengar's son Adalbert till äkta.
I det mörka tornet af ett slott vid
Gardasjön höll denne henne spärrad.
Så satt Adelheid då hela fyra
Månader uti sin djupa sorg och
Bad till Gud med ifver, att Han måtte
Sända henne en, som henne rädda.
Adelheids kaplan, en slottspreſt trogen,
Bröt omsider obemärkt ett hål i
Tornets mur och grof en gång i jorden,
Tills hans öga skådade det fria.

---

*) I detta och de två följande styckena, der det historiska stoffet är gifvet, ha vi behandlat modersmålet enligt samma metriska regler, som Runeberg svenskan i det bekanta stycket: "Grafven i Perrho", (eller "Rosorna på grafven" af von Braun,) och alltså med fortlöpande femfotade Trochéiska versrader utan rim.

Uppå denna mörka, trånga stigen
Skaffade han sköna enkan undan
Och på flykten förde henne lyckligt,
Ända tills de hunnit sjön vid Mantua,
Der en fiskare försörjde henne
Med almosor; der'från kom hon till ett
Ganska starkt befästadt slott, Canossa
Hette det och stod på höga klippan,
Rundt kring hvilken vatten städse flutit.
Azzo, slottets herre, upptog henne
Nu med glädje, ja, tog redligt enkan
I försvar mot Berengar, då han här
I sitt raseri drog fram på gamla
Grymma viset och belägrar slottet.
Redan hade Adelheid fått höra
Ganska mycket om den Tyske kungen
Ottos rykte; derför sände hon nu
Bud till honom och hon anhöll värdigt,
Att han måtte oförtröttad såsom
Christen riddare snart hämnas hennes
Ära såsom qvinna, såsom enka;
Till belöning derför erbjöd hon vißt
Honom handen sin och riket Wälschland.
Så snart Otto, hvilken såsom enkman
Ock fann sig så fri som fria fogeln,
När han utan maka nödgas söka
Maka åter, ja, då Otto undfått
Kunskap härom, kallade han alla
Fria, alla trogna straxt tillsammans
Och förmante dem att hjelpa honom
Skydda oskulden den hårdt betryckta.
Det var älsklig klang för Tyska hjertan!
Skyndsamt red en ädel här åstad med
Kungen, sonen Ludolf och deßutom
Kungens broder, Baierns hertig Henrik,
År det niohundrafemtiförsta
Efter Christi börd, emot Italien.
Då, när desse hunno nalkas, flydde
Berengar, full af förskräckelse, från
Slottets ännu fasta murar bort, långt

Bort ifrån Canossa, under det att
Lombardiets hufvudstad Pavia
Åt den Tyske kungen gaf sig gerna.
Genast hyllar honom riket Wälschland,
Hvarest sedan Arnolf ingen Tysk mer
Hade herrskat såsom konung eller
Kejsare. Men sköna Adelheid drog
Nu sin Tyske riddare till mötes
Och gaf honom handen som hans husfru.
I Pavia blef med största prakt och
Herrlighet det höga parets bröllop
Firadt, och här strålade kung Ottos
Kraft som solens glans, och såsom månens
Skimmer lyste denna drottnings mildhet
Åter nu och utan afbrott sedan.

---

12) Fredrik den Store.

Tiden, som den nyare än kallas,
Ter oß knappt en enda konung, hvarken
Inom eller utom Preussen, som har
Så hos höga som hos låga varit
Så bekant och älskad så, som Preussens
Konung Fredrik, af deß Fredrikar den
Andre, kallad vanligast den Store;
Honom hans soldater bäst dock kände
Under namnet af den gamle Fritzen.
Detta kom sig deraf, att han genom
Wis regering lyckliggjorde hela
Folket, var en verklig fader för det.
Hvad han uti krig, isynnerhet i
Sjuårskriget, utfört, huru han då
Oförfärad slogs emot en sexfaldt
Större styrka och dock för det mesta
Segrat, detta låter sig i korthet
Ej berätta; ty en stor mängd fältslag
Levererades, och Fredrik stod då
Än i Preussen kämpande mot Ryssar,
Än i Schlesien och Böhmen uti

Kamp mot Österrikare och än i
Sachsen, der han jemväl stred mot Fransmän.
Wille man om dessa krigsbedrifter
Af den gamle Fritz berätta, måste
Om hans hjeltemodige gen'raler
Man då äfven tala; om den intill
Döden oförskräckte fältmarskalken
Von Schwerin, som sist med fanan i sin
Hand sjelf förde sina trupper in i
Elden, men blef härvid af en kula,
En kartäsch, till jorden störtad; om den
Gamle chefen för husarerne von
Ziethen, hvilken på det gamla tappra
Wiset in i fiendhopar högg och
I den största nöd förtröstade på
Gud, som om de sina sig än vårdar;
Jemväl om den käcke generaln för
Ryttarne i harnesk Seidlitz, hvilken
Nästan ensam sprängde Franska hären
Uti slagtningen vid Roßbach. Desse
Och rätt många andre hjeltar hulpo
Konung Fredrik vinna sina fältslag
Eller, om han ett förlorat, åter
Draga sig utur förlägenheten.
Han behandlade dem derför också
Såsom sina vänner, och då Ziethen
Såsom sjuttisemårs gubbe en gång
Somnade vid kungens taffel och de
Unge hofmän funno det oskickligt,
Sade Fredrik blott helt sakta: "Tyst nu!
Låten honom hvila, han ju ofta
Nog för oß har vakat!" Så sad' kungen,
Och han slapp vißt säga't mer än en gång.
Men den gamle Fritz var icke blott en
Dugtig krigsman, han var äfvenså en
Kung för freden. Efter väl fulländadt
Krig var Fredriks närmsta omhugsan att
Åter läka såren, hvilka de af
Honom förda krig tillfogat landet.
Hela byar lät han åter bygga

Upp, och med frikostig hand han skänkte
Ur sin egen kassa härtill mycket.
Han var anläggare af kanaler
Och uppförde se'n nog många stora
Nyttiga offentliga palatser,
Att i byggnadsföretag synts storhet.
I sin verksamhet var han, om någon,
Outtröttlig. Fredrik ställde upp den
Sköna grundsats och, hvad mer vill säga,
Följde den sitt hela lif igenom,
Att en furste ingalunda bör nu
Wara oinskränkt monark och envälds-
Herre öfver sina undersåtar,
Utan *"blott den förste tjenaren i Staten"*. En den största ibland denne
Kungs välgerningar, som han beviste
Landet, var viß̈t den, att han lät göra
Utkast till en bättre lagbok, den med
Skäl berömda Preussiska lagboken,
Hvarigenom en för trög och en för
Kostsam lagskipning der undanröjdes.
Han erkände riktigt, att det för ett
Land knappt gifs ett större ondt, än om ej
Egendomen, äran, lifvet skyddas
Genom rättvisans, på samma gång som
Billighetens, starka raska armar.
Men se! Fredriks största ära är, att
Han, fast oinskränkt beherrskare, dock
Samvetsgrannast aktat lag och rätt. Ja!
Så en gång hos honom önskan uppstått
Att utvidga parkanläggningarna
Wid sitt Sanssouci, ett lustslott, som, helt
Nära Potsdam, var hans älsklingsbostad
(Namnet tolkadt ju betyder: utan
Oro eller sorgfri); men en ful, en
Gammal väderqvarn stod här i vägen.
Fredrik skickade då efter mjölnarn,
För att köpa denna qvarn af honom;
Men den mjölnarn ville icke lystra.
Kungen bjöd då en ofantlig summa;

Mjölnaren blef envist vid sin vägran.
Full af harm sad' kungen då: "Betänk Dig,
Jag ju denna qvarn kan taga från Dig!"
"Ja, Ers Majestät", så svarar mjölnarn,
"Det väl kunde Ni, om kammarrätten
I Berlin ej vore." Svaret gladde
Kungen, som strax afstod från sin önskan.
Märkom likvisst här ett litet tillägg!
Denna kammarrätt var äfven ett af
Fredriks många verk, och ej så litet
Smickrade det honom, att man ett så
Stort förtroende till denna hyste.
Det ock sagts, det stämde öfverens med
Fredriks grundsatser i öfrigt, som för
Hans tid voro synnerligen fria.
Så han jemväl öfvertygad var om
Rättigheten att fritt tro och tala
Äfvensom att skrifva eller låta
Trycka hvad man tänkte, hvarför också
Tros- och tal- samt preßfrihet i Fredriks
Dagar herrskade uti hans rike. —
Likvisst ingen spegel, ej ens den mest
Klara, finns väl utan någon fläck, som
Wanställt, och som sådan vi ej kunna
Underlåta särskildt nämna, att just
Denne Fredrik, hvilkens storhet äfven
Wi erkänna, ej förstod, ej heller
Wille rätt uppskatta, ej ens göra
Rättvis heder åt sitt modersmål, det
Sköna, på de herrligaste skatter
Rika Tyska språket. Blotta namnet,
Förutnämnda Sanssouci bär nogsamt
Wittne om, för hvilket språk han vurmat
Icke blott sig sjelf som christen, utan
Äfven många af hans undersåtar
Klarligt till en icke ringa skada. —
Eljes mycket godt han gjorde, och med
Mycket godt belönte Gud båd' honom
Och hans rike. Städs' för folkets välstånd
Oförtruten, sågs han strängt arbeta,

Hvarför, då hans vänner bådo honom
Sjelf sig skona, han helt enkelt svarte:
"Att jag lefver, ej nödvändigt är, men
Wäl att jag är verksam". Så sad' kungen,
Och hans ord förklara handlingshalten.
Fredrik hade städse måttligt lefvat
Och uppnådde derför nämnvärd ålder.
Spiran bar han sex och fyrti år, och
I det sjuttisjerde året af hans
Lefnad kom på honom hastigt döden
År det sjuttonhundraåttisjette.
Underrättelsen om denne store
Konungs bortgång grep helt mäktigt till och
Med hans fiender i sjerran. Och hans
Preussare begreto honom, som om
Fadern hade dött ifrån dem alla.

---

13) Den fromme Schweppermann.

1. Om Tyske kejsaren,
Om ett Ludvigs vackraste drag,
Wäl häfder veta än,
Hvad han vann en segerrik dag.
Som tapper riddare
Hade han visst sjelf fäktat med
Och hade låtit se,
Hur' man kan i krig hugga ned.

2. Anförar'skapet dock
Hade han förtrott uppenbart
Åt en i krigar'rock,
Något simplare, det är klart.
Men denne var dock en
Af hans bäste, erfarne män;
I krigen gränad re'n,
Trots han klokast vara igen.

3. Hans namn var Schweppermann,
Ibland krigsmän var det bäst kändt,
Och det ej fela kan,
Att soldatens mod det nu tändt.
Och hans försigtighet,
Till sin plan densamma som förr,
Till seger föra vet
Genom samma vishetens dörr.

4. När nu på aftonen
Man här vunnet såg ett nytt fält,
När man fått fångne män
Och hvar sårad till sina tält,
De tappre riddarne,
Som nu stridt från morgon till qväll,
Snart känna, äfven de,
Att af mat man blefve mer säll.

5. Men hvar är mat att få,
Då en nejd så plundrad befinns?
Här snokas i hvar vrå,
Men slätt icke nu något vinns.
Wißt kejsarn skickat har
Sina tjenare att se till,
Han vißt ej omsorg spar,
Sina män tillgodose vill.

6. Omsider återkom
Med ett antal ägg i en korg
En, som med dem vändt om,
Liksom med en skatt åt en borg.
Se'n korg vid fot han satt,
Han, som gjort, hvad kejsarn befallt;
Se'n kejsarn lyft sin hatt,
Han hörs fråga: "Är det då allt?"

7. Och tjenarn svarar då:
"Det är allt, ja, Ers majestät!
Ej mer vi kunnat få,
Ingen mer och jag knappast det".

Nu kejsarn log och sad':
"Wi må dela samvetsgrannt, vi.
I tapper riddar'rad
Skall helt lottlös ingen väl bli".

8. "I herrar!" fortfor han,
"Nu er ställen här i en ring!
Med oß än står den Man,
Som oß mätte gör med god' ting".
Han äggen ock åsett;
Dem att räkna sjelf, blef hans val;
Då syns blott öfver — ett,
Blott ett mer, än riddarnes tal.

9. "Wälsigne Gud åt oß
Det här lilla, Han oß beskärt,
Han, som i dag derhos
Oß en seger stor har förärt".
Så delas här till slut;
Han sig tog ett ägg, bäst han sagt:
"Ja, dela du nu ut!"
Och straχ tjenarn var på sin vakt;

10. Men märke härtill lägg,
Att nu kejsarns ord lydde så:
"Åt hvar och en ett ägg,
Åt den fromme Schweppermann två!"
På gamle Schweppermann
Trädde tåren fram, han sågs rörd,
Att nu af kejsarn han
Blef till sådan hedershöjd förd.

11. Man ber, man undrar ock,
Om ej nöd till ändring här dref,
Men kejsarn hugstort dock
Wid sin dom orubbligt förblef.
"Än tappre riddarne
Jag viß̈t ej uträttat mer stort,
Men Schweppermann lät se,
Att han mer än dussinet gjort".

12. En grafsten än är till,
Är så efter femhundra år,
Der hvar och en, som vill,
Ganska tydligt läsa ock får:
"Åt hvar och en ett ägg,
Åt den fromme Schweppermann två!"
Till mannens ära lägg:
På hans graf de orden än stå.*)

14) Fosterlandskärlek.

I ett nog svårt och förödande krig, som
Östriket förde mot Frankrike re'n,
Tillställdes ofta åt kejsaren skänker,
Åt den så innerligt älskade Frans,
Oß väl bekant under numro den Andre,
Skänker att bruka till landets försvar;
Frivilligt mängen hans undersåt' gaf dem.
Prosven oß anslå, här hafva vi ett:
Slutet af förra århundradet framstått
För våra blickar, och år nittitre
Kom upp på slottet helt simpelt en bonde,
Högre var stundens uppvaktning ej här,
Bonde en simpel en, han såsom andre,
Själsstor var denne dock så mycket mer;
Han nu begärde ett samtal med kejsarn.
Ett bland de vackraste dragen af Frans

*) Stycket har gifvit sig sjelft takten:

"Åt hvár | och én | ett ägg,

Åt den fróm|me Schwép|permann två!"

Hvadan schemat är: ⏑ – ´ | ⏑ – ´ | ⏑ – ´

⏑ ⏑ – ´ | ⏑ – ´ | ⏑ ⏑ – ´.

Säkert var det, att han vänligt emottog
Äfven den ringaste undersåt städs'.
Bonden fördenskull fick tillträde genast;
"Jag bringar äfvenväl något", han sad',
Lade sin penningpung så uppå bordet,
Ett-tusen gulden den innehöll jemnt.
Kejsaren häpnade visst öfver skänken,
Stor af en sådan, en ej större man;
"Säg mig då namnet, och hvarifrån är du?"
Frågade kejsarn i mildaste ton.
"Det skall slätt ingen få veta", sad' bonden;
Se'n han så yttrat sig, gick han sin väg.
Särdeles detta visst roade kejsarn:
Enkelt och anspråkslöst uppträdet var.
Upplysning vinna om namn samt om bostad
Kejsarn dock önskade så mycket mer;
Tjenare ock en förfrågan snart göra,
De hade skickats då efter i hast.
Frågans upprepande båtar dock föga;
Leende svarade bonden dem blott:
"Menen I, att jag skall säga för eder,
Hvad jag för kejsaren icke har sagt?"*)

---

15) Den Romerska modern.

Namnet Cornelia nämnes så gerna,
Gerna för minnet af moderlig dygd.
Hon var en dotter af Scipio, hjelten,
Segraren öfver Karthager och den,
Som af en efterverld kallats den Äldre.
Tidigt hon miste sin make och se'n
Egnade hon sig åt barnens uppfostran
Med en hardt nära exempellös flit.
Sönerne två och en dotter hon hade,
Söncrne voro Tiberius och

---

*) Berättelsen är från Tysk prosa fritt återgifven i daktyler, liksom den följande.

Cajus, än mera begåfvad, fast yngre,
De båda Graccherne kallas de jemt,
Namn som historien aldrig förtiger.
Bröderne folkvänner blefvo som män,
Vänner af frihet hos Romerska folket,
Fast de, som sagdt, voro söner till en
Af de förnämsta familjer i staden,
Som sig ett världsvälde skaffat och bar.
Detta de blifvit i kraft af uppfostran,
Graccherne sådane, ty deras mor
Menniskovänligt städs' ömmat för folket,
Hade nu genom den omsorg och så
Genom den kärlek, med hvilken hon ledde
Anlag och böjelser hos sina barn,
Ådragit sig hela stadens beundran.
Hände sig så under tiden, att hon
Fick ett besök af en annan förnäm, en
Fru, som för henne uppvisade snällt
Sina juveler och perlor och andra
Dyrbara smycken af lysande art.
Denna nu hoppas, Cornelia skulle
Såsom en fru af ett lika, om ej
Ädlare stånd och besitta rätt många
Utmärkta pjeser just i hennes smak, —
Bad till och med att för henne dem visa.
Genast Cornelia samtalet vet
Oförmärkt vända från sådana saker,
Föremål för hennes praktlystnad blott.
Då i detsamma från skolan hemkommo
Barnen och väl in i rummet de trädt,
Wärdigt en presentation då gick för sig,
Hvarvid Cornelia, Gracchernes mor,
Yttrade ädelt med moderlig stolthet:
"Wänaste syster! se här mina barn!
Dessa de äro mitt endaste smycke." —
Moder! förstår du Cornelias ord?
Har du ock, yngling, haft sådan en moder
Eller, än bättre, har sådan en än?

Några slutord äfven här:

Bättre är, efter mångens och jemväl vår åsigt, den, som **rimmar** till godt, än en demoraliserande **skald.** Det sköna är nemligen för mången icke längre skönt, då det alltför väsendtligt strider mot det osvikligt rätta och sanna goda. Och frukten (t. ex. af Bellmans glädjesång) är ju det mest i ögonen fallande bevis på trädets beskaffenhet? — att vi så må uttrycka oß, och vi hoppas bli tillräckligt förstådda, åtminstone af dem af våra läsare, som vi högst värdera såsom mest tillgängliga för detta goda och följaktligen minst tvekjamma i fråga om dygdens idkeliga öfning.

Tyska ämnen ha vi för detta ändamål så mycket hellre behandlat, som Tyska språket numera är en så vigtig faktor för Svensk elementarbildning. Kunna vi så åt större förmågor gifva väckelse att fortsätta i samma riktning och oftare välja de ungas sinnen stundom mera tilltalande former, synes oß vårt mål icke alldeles förfeladt. Planen är naturligtvis den, att, sedan ett till innehållet afgjordt godt Tyskt stycke blifvit i språkligt hänseende genomgånget såsom sig bör, läraren, för att accentuera det goda innehållet, som mången gång icke nog kan accentueras, uppläser för lärjungarne sin egen metriskt rimmade eller åtminstone metriska öfversättning, som efter styckets beskaffenhet kan blifva antingen friare eller mera ordagrann. I den mån denna plan vinner efterföljd, få vi ju anse vårt ringa åtgörande, som dock varit oß så kärt, för en *stimulus gloriæ & virtutis.*

Pedaretus.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 400875461